

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci rozhodl samosoudkyní JUDr. Martinou Radkovou ve věci

žalobce: **Ing. Z. U.**
bytem X

proti
žalovanému: **Ministerstvo obrany České republiky**
sídlem Molákova 576/11, 186 00 Praha 8

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 16. 9. 2021, sp. zn. X, ve věci přeměny invalidního důchodu na starobní důchod

takto:

- I. Žaloba **se zamítá**.
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

1. Žalovaný napadeným rozhodnutím zamítl námitky žalobce a potvrdil rozhodnutí orgánu sociálního zabezpečení Ministerstva obrany ze dne 3. 8. 2021, sp. zn. X, který žalobci přeměnil invalidní důchod pro invaliditu druhého stupně od 30. 9. 2021 na starobní důchod ve shodné výši 10 336 Kč.
2. **Žalobce v žalobě namítal**, že rozhodnutí je nesprávné, protože podnikal od roku 1997 a řádně odváděl daně, přestože je plně invalidní. Žalobce nikdy nebyl upozorněn na to, že mu nebude vyplácen plný starobní důchod a žádal, aby mu žalovaný započítal dobu podnikání a placení daní.
3. **Žalovaný ve vyjádření k žalobě** popsal, že postupoval podle § 61a zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění účinném ke dni vydání napadeného rozhodnutí (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“). Zákonem č. 306/2008 Sb. byl do zákona o důchodovém pojištění vložen nový díl třetí, který upravuje přeměnu invalidního důchodu na starobní důchod. Podle nového § 61a odst. 1 zákona o důchodovém pojištění nárok na invalidní

Shodu s prvopisem potvrzuje Bc. A. V.

důchod (bez zřetele na stupeň invalidity) zaniká dnem, kterým jeho poživatel dosáhl věku 65 let. Tímto dnem vzniká poživateli tohoto důchodu nárok na starobní důchod. Řízení o přeměně invalidního důchodu na starobní důchod se zahajuje z moci úřední v souladu s § 81 odst. 4 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Žalobce dosáhl věku 65 let dne 30. 9. 2021.

4. Žalobce žádal v námitkách i v žalobě započtení doby výkonu samostatné výdělečné činnosti od 1. 1. 1999 jako doby pojištění. Podle potvrzení příslušné okresní správy sociálního zabezpečení však žalobce nebyl od 1. 1. 1999 účasten pojištění jako osoba samostatně výdělečně činná. Pobírání částečného invalidního důchodu, respektive od 1. 1. 2010 invalidního důchodu pro invaliditu druhého stupně nezajišťuje poživateli tohoto důchodu účast na důchodovém pojištění. Žalobci byl plný invalidní důchod vyplácen jen do 30. 9. 1997, dále pobíral částečný invalidní důchod a od 1. 1. 2010 invalidní důchod pro invaliditu druhého stupně.
5. Není pravda, že žalobce byl zkrácen na svém právu na informace. Žalobci byl poskytnut informativní list důchodového pojištění a jako účastníku řízení mu byly poskytnuty všechny potřebné informace.
6. **Žalobce v replice** uvedl, že žádal o předčasný starobní důchod a poté, co žalobce dosáhl důchodového věku, se jedná o starobní důchod. Jeho účetní a daňová poradkyně má k dispozici veškeré doklady. Žalobce má nárok jako pracující invalidní důchodce na důstojnou výši důchodu. Žalobce s výší starobního důchodu nesouhlasil a navrhl její přezkoumání.
7. Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci **přezkoumal** napadené rozhodnutí podle § 65 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále „s. ř. s.“) v mezích žalobních bodů a při přezkoumání rozhodnutí soud vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování žalovaného (§ 75 odst. 1 a 2 s. ř. s.).
8. Soud předesílá, že přezkoumává rozhodnutí o přeměně starobního důchodu, proti kterému žalobce podal žalobu. Jiná rozhodnutí nemohou být předmětem tohoto soudního přezkumu, protože proti nim žalobce nevznesl v žalobě námitky a ty by nebyly ani včasné a přípustné, protože proti jiným rozhodnutím žalobce nepodal řádné opravné prostředky a tato jiná rozhodnutí o důchodu nejsou podkladem napadeného rozhodnutí (§ 75 odst. 2 s. ř. s.).
9. Soud ze správního spisu zjistil, že žalovaný **rozhodnutím** ze dne 3. 8. 2021 podle § 61a zákona o důchodovém pojištění rozhodl o **přeměně** invalidního důchodu pro invaliditu druhého stupně na starobní důchod, protože žalobce dosáhl věku 65 let a tím mu zanikl nárok na invalidní důchod a vznikl nárok na starobní důchod ve výši dosud vypláceného invalidního důchodu.
10. Žalovaná **napadeným rozhodnutím** zamítla námitky žalobce, podle kterých žalobce nesouhlasil s výší starobního důchodu. Žalobce v další části námitek napadl rozhodnutí orgánu sociálního zabezpečení Ministerstva obrany ze dne 14. 1. 2021, kterým žalovaný zamítl jeho žádost o starobní důchod podle § 29 odst. 1 písm. k) a odst. 3 písm. a) zákona o důchodovém pojištění. Žalobce sice dosáhl důchodového věku, ale nesplnil požadovanou dobu pojištění. Proti tomuto rozhodnutí žalobce nepodal žádný opravný prostředek. Ustanovení § 61a odst. 1 zákona o důchodovém pojištění ukládá žalovanému přeměnit

invalidní důchod na důchod starobní z moci úřední, tedy bez žádosti poživatele důchodu. Invalidní důchod byl žalobci vyplácen do 65 let věku, tj. do 29. 9. 2021.

11. Podle § 61a odst. 3 zákona o důchodovém pojištění nárok na starobní důchod podle odst. 1 nevylučuje nárok na starobní důchod podle § 29 odst. 1, 2 nebo 3 citovaného zákona. To znamená, že přeměna invalidního důchodu na důchod starobní přímo ze zákona nevylučuje, aby pojištěnci vznikl nárok na starobní důchod podle obecných ustanovení zákona o důchodovém pojištění. Žalobce o přiznání řádného starobního důchodu požádal, ale nesplnil zákonné podmínky pro přiznání tohoto důchodu.
12. K žádosti žalobce, aby doba výkonu samostatné výdělečné činnosti od 1. 1. 1999 byla započtena jako doba pojištění, žalovaný vysvětlil, že podle potvrzení příslušné okresní správy sociálního zabezpečení žalobce nebyl od 1. 1. 1999 účasten pojištění jako osoba samostatně výdělečně činná. Pobírání částečného invalidního důchodu a později invalidního důchodu pro invaliditu druhého stupně od 1. 10. 1997 nezajišťuje žalobci účast na důchodovém pojištění. Služební poměr žalobce jako vojáka z povolání podle § 26 odst. 1 písm. a) zákona č. 76/1959 Sb. (úplné znění zákona č. 122/1978 Sb.) zanikl dne 30. 6. 1987, protože žalobce byl uznán vojenskou lékařskou komisí neschopným k vojenské činné službě ze zdravotních důvodů a následující den poté byl přeložen do zálohy. Posudkovou komisí sociálního zabezpečení Okresního národního výboru v Olomouci byl žalobce dnem 18. 12. 1986 uznán plně invalidním. Vojenská lékařská komise rozhodla dne 21. 11. 1986, že poškození zdraví vzniklo v přímé souvislosti s výkonem vojenské služby. Důchod byl vypočten z nejvýhodnějšího průměrného měsíčního výdělku zjištěného z hrubých výdělků za kalendářní roky 1983 až 1985.
13. Soud dospěl k závěru, že žaloba **není** důvodná.
14. Podle § 61a odst. 1 zákona o důchodovém pojištění nárok na invalidní důchod zaniká dnem, kterým jeho poživatel dosáhl věku 65 let; tímto dnem vzniká tomuto poživateli nárok na starobní důchod.
15. Podle § 61a odst. 2 zákona o důchodovém pojištění starobní důchod, na který vznikl nárok podle odstavce 1, náleží ve výši, v jaké náležel dosavadní invalidní důchod.
16. Podle § 61a odst. 3 zákona o důchodovém pojištění nárok na starobní důchod podle odstavce 1 nevylučuje nárok na starobní důchod podle § 29 odst. 1, 2 nebo 3.
17. Z těchto ustanovení vyplývá, že v případě přeměny invalidního důchodu na důchod starobní z důvodu dosažení 65 let věku, se jedná o formální rozhodnutí, ve kterém nejsou znovu posuzována např. kritéria pro přiznání invalidního důchodu. Není tedy ani možné, aby žalovaný v rámci tohoto rozhodnutí výši důchodu jakkoliv změnil (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 2. 2018, č. j. 1 Ads 358/2017-53).
18. V posuzované věci nejde o řízení na žádost. Podle § 85a odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, se nepoužije ustanovení správního řádu o vyjádření účastníků k podkladům rozhodnutí; zahájení řízení z moci úřední se účastníkům zpravidla neoznamuje. Postup žalovaného byl v souladu se zákonem.
19. Žalobce se narodil dne 30. 9. 1956 a dosáhl věku 65 let dne 30. 9. 2021. Tímto dnem mu ze zákona zanikl nárok na invalidní důchod (§ 61a odst. 1 zákona o důchodovém pojištění) a vznikl nárok na starobní důchod, a to ve stejné výši jako dosud vyplácený invalidní důchod (§ 61a odst. 2 zákona o důchodovém pojištění).

20. Podle napadeného rozhodnutí a správního spisu si žalobce podal žádost o starobní důchod podle § 29 zákona o důchodovém pojištění, avšak žádost mu byla zamítnuta, protože nedosáhl potřebné doby pojištění. Žalovaný žalobce v napadeném rozhodnutí poučil, že může žádost o „řádný“ starobní důchod podle § 29 zákona o důchodovém pojištění podat opětovně.
21. Ustanovení § 61a vložil s účinností od 1. 1. 2010 do zákona o důchodovém pojištění zákon č. 306/2008 Sb. v souvislosti se změnou koncepce invalidity. Transformací důchodu nedochází ke zkrácení práv poživatelů invalidního důchodu na vyměření „řádného“ starobního důchodu podle § 29 zákona o důchodovém pojištění; souběh se pak v souladu s § 61a odst. 4 zákona o důchodovém pojištění posuzuje podle § 58 zákona o důchodovém pojištění (zásadně se vyplácí jen jeden důchod, a to vyšší).
22. Jestliže poživateli invalidního důchodu zanikl nárok na tento důchod jen z důvodu § 61a zákona o důchodovém pojištění (tzv. transformace), má tento poživatel nyní již transformovaného starobního důchodu právo na uplatnění nároku na standardní starobní důchod včetně volby data jeho přiznání, počínaje dnem splnění podmínky pro standardní starobní důchod. Plátce důchodu po vyměření starobního důchodu postupuje důsledně podle § 58 [možnost postupu podle § 86 odst. 4 písm. a) zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, tím není dotčena], srov. VOŘÍŠEK, Vladimír. § 61a [Transformace]. In: VOŘÍŠEK, Vladimír. Zákon o důchodovém pojištění. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 195.
23. Nedůvodná je námitka, že napadené rozhodnutí je nezákonné, protože žalobce nebyl poučen o přeměně invalidního důchodu na starobní, případně o stanovení výše takového důchodu. Zákon nestanoví, že předpokladem zákonnosti rozhodnutí o přeměně důchodu je prokazatelné poučení účastníka řízení. Zákon neukládá žalovanému, aby poživatele důchodu nebo účastníka řízení předem poučil o všech možných variantách a o následcích postupů účastníka řízení. Správní řád (zákon č. 500/2004 Sb.) obecně ukládá pouze poučení o procesních právech a povinnostech, zejména v zahájeném řízení. Podle § 4 odst. 2 správního řádu „správní orgán v souvislosti se svým úkonem poskytne dotčené osobě přiměřené poučení o jejích právech a povinnostech, je-li to vzhledem k povaze úkonu a osobním poměrům dotčené osoby potřebné“. Obecně ve všech správních řízeních platí, že správní orgán není povinen dát účastníku návod, jak dosáhnout co nejpříznivějšího výsledku (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 5 As 1/2010-76, www.nssoud.cz). Ve věcech sociální ochrany platí širší poučovací povinnost, avšak je třeba dodržet zásadu rovnosti účastníků řízení a nestranného přístupu k nim (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 6 Ads 57/2007-42). Žalobce byl poučen o právní úpravě a potřebné době pojištění v rozhodnutí o zamítnutí žádosti o „řádný“ starobní důchod. O změně částečného invalidního důchodu na invalidní důchod pro invaliditu druhého stupně byl žalobce informován dopisem ze dne 15. 12. 2009. Informativní list důchodového pojištění byl žalobci zaslán dne 2. 6. 2021 na jeho žádost ze dne 1. 11. 2021. Žalobce měl možnost rovněž kdykoli nahlédnout do správního spisu podle § 38 správního řádu u Okresní správy sociálního zabezpečení Olomouc a u orgánu sociálního zabezpečení Ministerstva obrany.
24. Soud zjistil ze správního spisu, že žalobce dosáhl v roce 2020 důchodového věku 63 let a šest měsíců a požádal 26. 11. 2020 o „řádný“ starobní důchod od 30. 3. 2020. Žádost byla zamítnuta, protože žalobce získal dobu pojištění pouze 24 roků a 172 dnů podle § 29 odst. 1 písm. k) zákona o důchodovém pojištění (namísto potřebných nejméně 35 let; chybělo

mu tedy více než deset let doby pojištění) a dobu pojištění 13 roků a 338 dnů podle § 29 odst. 3 písm. a) zákona o důchodovém pojištění (namísto potřebných 30 let; chybělo mu více než šestnáct let doby pojištění. Rozhodnutí nabylo právní moci dne 25. 2. 2021. Žalobce proti němu nepodal námitky. Protože žalobce nevyčerpal řádné opravné prostředky, nemohl proti němu podat ani žalobu [§ 68 písm. a) s. ř. s.].

25. Podle informativního listu důchodového pojištění ze dne 2. 6. 2021 žalobce má od 1. 9. 1971 do 31. 12. 2019 celkem tři roky a 341 dnů evidovaných dob pojištění a 44 roků a 158 dnů neevidovaných dob pojištění. Žalobce má evidovanou dobu samostatné výdělečné činnosti v délce 365 dnů od 1. 1. 1998 do 31. 12. 1998. Soud dále ze správního spisu zjistil, že Okresní správa sociálního zabezpečení Olomouc zaslala orgánu sociálního zabezpečení Ministerstva obrany na jeho žádost výpisy z evidence osoby samostatně výdělečně činné za roky 1999 až 2019, podle kterých žalobce měl za tyto roky nulový vyměřovací základ a nulový počet dnů jako dobu pojištění, a to podle žalobcem podaných oznámení za uvedené roky.
26. Jak již poučil žalobce žalovaný, nárok na „řádný“ starobní důchod žalobci může vzniknout několika způsoby. Pokud žalobce získá další doby pojištění, může mu vzniknout nárok na starobní důchod podle § 29 odst. 1 písm. k) zákona o důchodovém pojištění (musel by získat dobu pojištění nejméně 35 let) nebo podle § 29 odst. 2 písm. f) téhož zákona ve věku 68 let a šest měsíců (a musel by získat dobu pojištění nejméně 20 let) anebo podle § 29 odst. 3 písm. a) téhož zákona, pokud by získal dobu pojištění nejméně 30 let, či podle § 29 odst. 3 písm. b) téhož zákona, pokud by dosáhl věku 68 let a šest měsíců (což bude dne 30. 3. 2024) a současně získal dobu pojištění nejméně 15 let (do které mu podle doloženého správního spisu chybělo 16. 9. 2021 více než jeden rok).
27. Žalobce může získat nárok na „řádný“ starobní důchod také z důvodu dobrovolné účasti na pojištění (§ 6 zákona o důchodovém pojištění). Podle § 6 odst. 2 citovaného zákona „pojištění jsou účastny též ostatní osoby starší 18 let, jestliže podaly přihlášku k účasti na pojištění a doba pojištění těchto osob podle § 11 odst. 1 písm. a) a § 13 odst. 1 získaná přede dnem podání této přihlášky trvala aspoň jeden rok. Účast na pojištění osob uvedených ve větě první je však možná v rozsahu nejvýše 15 let; za dobu přede dnem podání přihlášky je přitom účast na pojištění možná nejvýše v rozsahu jednoho roku bezprostředně před tímto dnem.“ Potřebnou výši pojistného k doplacení pro vznik nároku na starobní důchod sdělí žalobci orgán sociálního zabezpečení v souladu s § 6 písm. l) zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Soudu je z jeho praxe známo, že orgány sociálního zabezpečení tyto informace žadatelům o důchod na jejich žádost poskytují.
28. Nedůvodná je žalobní námitka, že placení daní zakládá účast na důchodovém pojištění. Účast na důchodovém pojištění zakládá status poživatele invalidního důchodu třetího stupně [§ 5 odst. 2 písm. e) zákona o důchodovém pojištění], což není případ žalobce, protože invalidní byl od 1. 10. 1997 částečně, resp. od 1. 1. 2010 v druhém stupni. U osob samostatně výdělečně činných je v souladu s § 11 odst. 1 písm. a) zákona o důchodovém pojištění pojištěnou dobou ta doba, za kterou bylo zaplacené pojistné. Žalobce netvrdil ani nedoložil, že zaplatil pojištění za dobu od 1. 1. 1999.
29. Závěrem soud shrnuje, že žalovaný zjistil správně skutkový stav, vybral správně právní předpisy, pod které jej subsumoval a z toho vyvodil v souladu se zákonem správné skutkové i právní závěry, se kterými se soud ztotožnil, a proto žalobu zamítl.

30. Soud v souladu s § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. nepřiznal žádnému z účastníků právo na náhradu nákladů řízení, neboť žalobce v něm neměl úspěch a žalovanému takové právo v důchodové věci nepřísluší.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku **je možno** podat kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně ve lhůtě do dvou týdnů po jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské nám. 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaje o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Olomouc 31. března 2023

JUDr. Martina Radkova v. r.
samosoudkyně